

Karl Marx

BRITTIEN HERRUUS INTIASSA ¹³⁵

...Hindostan on Italia Aasian mittasuhteissa. Himalajan vuoret vastaavat Alppeja, Bengalin tasangot Lombardian tasankoja, Dekanin ylänkö Apenniineja ja Ceylonin saari Sisilian saarta. Samanlainen luonnon rikkauksien runsaus ja monipuolisuus ja samanlainen pirstoutuneisuus valtiollisessa rakenteessa. Samoin kuin Italian vain valloittajan miekka on aika ajoin yhdistänyt erilaisiksi valtiomuodostumiksi, niin myös Hindostanin, silloin kun se ei ole muhamettilaisten, mogulien¹³⁶ tai brittien ikeen alla, me näemme pirstoutuneen yhtä moneksi riippumattomaksi, toisilleen vihamieliseksi valtioksi, kuin siinä on kaupunkeja ja jopa kyliäkin. Yhteiskunnallisessa suhteessa Hindostan ei kuitenkaan ole Idän Italia, vaan Irlanti. Ja tuo Italian ja Irlannin, himojen maailman ja surun maailman kummallinen yhdistelmä on ennakoituna Hindostanin vanhoissa uskonnollisissa traditioissa. Tuo uskonto on samaan aikaan aistillisten ylettömyyksien ja itsekidutuksellisen askeettis- uskontoa, lingamin¹³⁷ ja Jagannathin uskontoa, munkin ja bajadeerin¹³⁸ uskontoa.

En ole samaa mieltä niiden kanssa, jotka uskovat vanhan Hindostanin kulta-aikaan, joskaan en ole taipuvainen, kuten sir Charles Wood, vetoamaan mielipiteittäni vahvistukseksi Khuli-kaanin valtakauteen. Mutta otetta- koon esimerkiksi Aurangzebin aikakausi tai kausi, jolloin mogulit ilmaantuivat pohjoiseen ja portugalilaiset etelään, tai muhamettilaisten maahanhyökkäyksen kausi ja heptarkian kausi Etelä-Intiassa¹³⁹; tai, jos tahdotaan palata kauemmaksi menneisyyteen — aina hamaan muinaisuuteen, itse brahmaanien¹⁴⁰ mytologinen ajanlasku,

joka lykkää Intian kurjuuden alun jopa kristinopillista maailmanluomista edeltäneeseen kauteen.

Mutta on aivan epäilemätöntä, että kurjuus, joka brittien ansiosta vaivaa Hindostania, on asiallisesti toista laatua ja verrattomasti tuskallisempaa kuin kaikki muu, mitä Hindostan on aikaisemmin saanut kärsiä. En tarkoita tässä eurooppalaista despotismia, jonka Itä-Intian komppania¹⁴¹ on oksastanut aasialaiseen despotismiin, yhdistelmää, joka on paljon hirvittävämpi kuin ne pyhät hirviöt, joiden näkeminen Salsetten temppelissä¹⁴² saa meidät kauhistumaan. Tässä ei ole kysymys brittien siirtomaaherruuden erityisestä omalaatuisuudesta, vaan ainoastaan hollantilaisten siirtomaaherruuden jäljittelystä, ja tämä pitää siinä määrin paikkansa, että brittiläisen Itä-Intian komppanian toiminnan luonnehtimiseksi on riittävää esittää sana sanalta se, mitä sir Stamford Raffles, Jaavan *englantilainen* kuvernööri, on sanonut vanhasta hollantilaisesta Itä-Intian komppaniasta:

»Hollantilainen komppania, jota kannusti yksinomaan voiton saaminen ja joka kohteli alamaisiaan verrattomasti kylmäkiskoisemmin ja armottomammin kuin ennen muinoin länsi-intialainen plantaasinomistaja hänen plantaasillaan työskentelevää orjajoukkoa, sillä tuo plantaasinomistaja oli maksanut rahat omaisuudekseen ostamistaan ihmisistä, kun taas ensin mainittu ei ollut maksanut mitään. —tuo komppania pani liikkeelle koko despotismikoneiston puristaakseen väestöltä viimeisenkin lantin pakkoverona ja viimeisenkin tipan sen työn tuloksista ja pahensi jo puoliraakalaisesta mielivaltaisesta hallituksesta aiheutuvaa pahaa vielä siten, että se teki sen viekastelevan poliitikon koko oveluudella ja monopolioikeutta nauttivan kauppiaan koko itsekkydellä.»

Kaikki nuo yhtämittaa toinen toisiaan seuranneet kansalaissodat, maahanhyökkäykset, kumoukset, valloitukset, nälänhätä, niin tavattoman pulmalliselta, pikaiselta ja tuhoisalta kuin niiden vaikutus Hindostaniin saattoi näyttääkin, koskivat siihen kuitenkin vain pinnallisesti. Englanti on murtanut intialaisen yhteiskunnan koko perustan eikä ole tähän mennessä tehnyt minkäänlaisia yrityksiä sen uudistamiseksi. Vanhan maailman menettäminen ilman uuden hankkimista tekee Intian väestön nykyisen kurjuuden luonteeltaan erikoisen masentavaksi

ja katkaisee Britannian hallitseman Hindostanin yhteyden kaikkiin sen muinaisiin perinteisiin, koko sen historialliseen menneisyyteen.

Ylimuistoisista ajoista alkaen Aasiassa on ollut tavallisesti vain kolme hallinnonalaa: finanssilaitos eli laitos oman kansan ryöstämistä varten, sotalaitos eli laitos vieraiden kansojen ryöstämistä varten ja lopuksi yleisten töiden laitos. Ilmastosuhteet ja maaperän omalaatuisuus erittäinkin valtavilla erämaa-alueilla, jotka ulottuvat Saharasta Arabian, Persian, Intian ja Tatarian kautta aina Aasian ylätasangon korkeimmille seuduille, tekivät kanavien ja kastelulaitteiden avulla tapahtuvan keinokastelun itämaisen maanviljelyksen perustaksi. Niin kuin Egyptissä ja Intiassa, niin myös Mesopotamiassa, Persiassa ja muissa maissa tulvia käytetään peltojen lannoittamiseen; veden korkeaa tasoa käytetään kastelukanavien täyttämiseen. Säästäväisen ja yhteisen vedenkäytön pakottava välttämättömyys, joka Lännessä, esim. Flanderissa ja Italiassa, pani yksityisyrittäjät yhtymään vapaaehtoisiksi yhtymiksi, pakotti Idässä, jossa sivilisaatio oli liian alhaisella tasolla ja alueiden mittasuhteet liian laajat voidakseen synnyttää vapaaehtoisia yhtymiä, keskittävän hallitusvallan puuttumaan asiaan. Siitä johtui se taloudellinen tehtävä, jota kaikkien aasialaisten hallitusten piti hoitaa, nimittäin yleisten töiden järjestäminen. Tuo maan hedelmällisyyden keinotekoinen kohottaminen, joka riippui keskushallituksesta ja joutui heti rappiolle tämän hallituksen suhtautuessa huolimattomasti keinokastelu- ja maankuivaustöihin, antaa selityksen siihen muutoin selittämättömään tosiasiaan, että nykyisin näemme laajoja hedelmättömiä ja autioita alueita, jotka muinoin olivat erinomaisesti viljeltyjä, kuten esimerkiksi Palmyra, Petra, Jemenin raunioalueet ja Egyptin, Persian ja Hindostanin laajat maakunnat. Tämä selittää myös sen, miksi yksi hävittävä sota on kyennyt autioittamaan maan kokonaisuksi vuosisadoiksi ja riistämään siltä koko sen sivilisaation.

Ja niinpä britit omaksuivat Itä-Intiassa edeltäjiltään finanssilaitoksen ja sotalaitoksen, mutta löivät kokonaan laimin yleisten töiden laitoksen. Siitä johtui rappeutuminen maanviljelyksessä, joka ei pystynyt kehittä-

tymään brittien vapaakilpailuperiaatteen, laissez faire, laissez aller -periaatteen* mukaisesti. Aasialaisissa valtakunnissa käy kuitenkin tavallisesti niin, että maanviljelys rappeutuu toisen hallituksen aikana ja virkkoa jälleen jonkin toisen hallituksen aikana. Siellä sato riippuu hyvästä tai huonosta hallituksesta yhtä paljon kuin Euroopassa hyvästä tai huonosta säästä. Siitä johdetaan, että niin pahaa kuin maanviljelyksen vahingoittaminen ja välinpitämätön suhtautuminen siihen sinänsä onkin, niin ei kuitenkaan voitane sanoa, että brittiläinen valloittaja on juuri siten antanut kuolettavan iskun intialaiselle yhteiskunnalle, ellei siihen liittyisi eräitä tärkeimpiä seikkoja, jotka ovat jotain uutta koko aasialaisen maailman aikakirjoissa. Niin huomattavia kuin valtiolliset muutokset ovat Intian menneisyydessä olleetkin, sen yhteiskunnalliset olot ovat pysyneet muuttumattomina kaukaisimmasta muinaisuudesta aina 19. vuosisadan ensimmäiseen vuosikymmeneen saakka. Kangaspuut ja rukki, jotka loivat lukemattoman armeijan kehrääjiä ja kutojia, olivat intialaisen yhteiskuntarakenteen tärkeimpiä akseleita. Ylimuistoisista ajoista Eurooppa on saanut mitä erinomaisimpia kankaita — intialaisten työn tuotteita — ja lähettänyt korvaukseksi jalometallejaan, varustaen siten materiaalilla paikallisia kultaseppiä, noita intialaisen yhteiskunnan välttämättömiä jäseniä, yhteiskunnan, jonka kiintymys koristeisiin on niin suuri, että alimmankin luokan edustajilla, jotka käyskentelevät miltei alastomina, on tavallisesti pari kultaista korvarengasta ja jokin kultainen kaulakoriste. Yleisessä käytössä olivat myös sormukset ja varvasrenkaat. Naiset, samoin kuin lapsetkin, käyttivät usein paksuja kultaisia tai hopeisia ranne- ja nilkkarenkaita, ja jumalien kultaisia ja hopeisia pieniä pystykuvia tavattiin kotikalujen joukossa. Brittiläinen siirtomaaorjuuttaja hävitti intialaiset kangaspuut ja rukiin. Ensin Englanti syrjäytti intialaiset puuvillatuotteet Euroopan markkinoilta, sitten se ryhtyi viemään Intiaan kehrättyä

* — myöntäkää toimintavapaus (niiden porvarillisten taloustieteilijäin iskulause, jotka puolsivat kauppavapautta ja vaativat valtion puuttumattomuutta taloudelliseen elämään). *Toim.*

lankaa ja lopuksi alkoi viedä puuvillatuotteiden kotimaahan valtavia määriä puuvillatavaroita. Kehrätyn langan vienti Isosta-Britanniasta Intiaan kasvoi vuodesta 1818 vuoteen 1836 suhteessa 1:5200. Vuonna 1824 vietiin englantilaista musliinia Intiaan tuskin 1 000 000 jaardia, mutta 1837 sitä vietiin jo yli 64 000 000 jaardia. Tuona aikana Dakkan väestö supistui 150 tuhannesta 20 tuhanteen. Tuota teollisuudestaan kuuluisien Intian kaupunkien rappeutumista ei voida kuitenkaan pitää englantilaisen herruuden pahimpana seurauksena. Brittiläinen höyryvoima ja brittiläinen tiede hävittivät lopullisesti maataloustuotannon ja käsityöteollisuuden välisen yhteyden koko Hindostanin alueella.

Kumpikin seikka — toisaalta se, että intialaiset, kuten kaikki itämaiset kansat, jättävät keskushallituksen huoleksi ne suuret yleiset työt, jotka ovat heidän maanviljelyksensä ja kaupankäyntinsä perusehtoina, toisaalta se, että Intian väestö, joka elää hajaantuneena maan koko alueelle, keskittyy maanviljelys- ja käsityön välisen patriarkaalisen yhteyden johdosta pieniin asutuskeskuksiin — kumpikin seikka on synnyttänyt jo mitä kaukaisimpina aikoina omalaatuisen yhteiskuntajärjestelmän, niin sanotun kyläyhdyntäjärjestelmän (*village system*), mikä teki kunkin tällaisen pienen yhdyskunnan organisaatioltaan riippumattomaksi ja tuomitsi sen viettämään eristynyttä elämää. Tämän järjestelmän omalaatuisiin piirteisiin tutustuttaa meidät seuraava kuvaus, joka on Englannin alahuoneen eräässä vanhassa virallisessa selostuksessa Intian asioista:

»Maantieteellisesti kylä on muutamia satoja tai tuhansia eekereitä käsittävä alue viljeltyä ja viljelemätöntä maata; valtiollisesti se muistuttaa kaupunkiyhdyskuntaa. Tavallisesti siinä on seuraava virka- ja toimihenkilökunta: *potail* eli vanhin valvoo yleensä kylän asioita, sovittaa kyläläisten välisiä riitoja, johtaa poliisia ja toimii veronkantajana kylässä, mihin tehtävään hän henkilökohtaista vaikutusvaltaa omaavana ja kyläläisten aseman ja asioiden seikkaperäisenä tuntijana on sopivin henkilö; *kurnum* valvoo maanviljelyksen tilaa ja pitää luetteloa kaikesta, mikä koskee sitä. Edelleen *tallier* ja *totie*: ensin mainitun velvollisuuksiin kuuluu rikoksia ja rikkomuksia koskevien tietojen kokoaminen sekä kylästä toiseen matkustavien henkilöiden saattaminen ja suojeleminen; jälkimmäisen velvollisuuksien piiri näyttää rajoituvan enimmäkseen kylän puitteisiin, ja siihen kuuluu muun

muassa sadon suojeleminen ja osallistuminen sen luettelointiin. *Rajavahti* vartioi kylän rajoja ja antaa niistä todistajalausuntoja riitatapauksissa. Henkilö, joka pitää huolta vesialtaista ja vedenjohtokanavista, jakaa maanviljelykseen tarvittavan veden. Erikoinen brahmaani hoitaa kylässä jumalanpalvelustoimituksia. Sitten on vielä koulunopettaja, jonka voi nähdä kylässä opettamassa lapsille luku- ja kirjoitustaitoa hiekassa, kalenteria pitävä brahmaani eli astrologi ynnä muita. Nämä ylempi- ja alempiarvoiset viranhaltijat muodostavat kylän hallinnon, mutta maan eräisissä osissa heidän lukumääränsä on pienempi, koska eräitä edellä kuvattuja velvollisuuksia ja tehtäviä on yhdistetty yhden henkilön toimittavaksi, toisilla paikkakunnilla sitä vastoin heidän lukumääränsä ylittää yllämainittujen henkilöiden luvun. Tämän primitiivisen yhteisöhallintomuodon oloissa väestö on elänyt ylimuistoisista ajoista. Kylien rajoja on muutettu harvoin, ja vaikka sodan, nälän ja tautien seurauksena itse kylät ovat kärsineet toisinaan suurta vahinkoa ja jopa täydellisesti autioituneet, niin sama nimi, samat rajat, samat intessit, jopa samat sukukunnatkin ovat säilyneet vuosisadasta toiseen. Näiden kylien asukkaita ei ole yhtään huolestuttanut kokonaisten monarkioiden tuhoutuminen ja jakaminen; niin kauan kun heidän kylänsä on pysynyt ehjänä ja vahingoittumattomana, heitä ei ole paljoakaan kiinnostanut se, minkä valtakunnan valtaan se on siirtynyt ja minkä vallanpitäjän alaiseksi joutunut, sillä heidän sisäinen talouselämänsä on pysynyt muuttumattomana. Potail on jäänyt edelleenkin yhteisön vanhimaksi ja toiminut kylässä rauhantuomarina ja veronkantajana.»

Nuo yhteiskunnallisen elimistön stereotyyppiset pikku muodot on enimmältä osaltaan hävitetty, ja ne ovat katoamassa ainiaaksi enemmänkin englantilaisten höyrykoneiden ja englantilaisen kauppavapauden vaikutuksesta kuin brittiläisten veronkantajain ja brittiläisten sotamiesten karkean sekaantumisen tuloksena. Noiden perhekuntayhteisöjen perustana oli kotitarveteollisuus, käsinkudonnan, käsinkehruun ja käsivoimin harjoitetun maanmuokkauksen omalaatuinen yhdistelmä, joka teki ne luonteeltaan omintakeisiksi. Englannin sekaantuminen asioihin — minkä seurauksena kehrääjät osoittautuivat olevan Lancashiressa, mutta kutojat Bengalissa, tai pyyhkäistiin niin intialaiset kehrääjät kuin intialaiset kutojatkin kokonaan pois maan kamaralta — hajotti nämä pienet puolibarbaariset, puolisivistyneet yhteisöt hävittämällä niiden taloudellisen perustan ja suoritti siten suurimman ja, sanottakoon totuus, ainoan *sosiaalisen* vallankumouksen; minkä Aasia on koskaan kokenut.

Mutta niin murheellista kuin puhtaasti inhimillisten tunteiden kannalta noiden kymmenien tuhansien työteliäiden, patriarkaalisten, rauhanomaisten yhteiskunnallisten organisaatioiden rappeutumisen ja luhistumisen näkeminen onkin, niin surullista kuin onkin nähdä ne murheen kurimukseen heitettyinä ja niiden jokaisen jäsenen menettäneen samalla kertaa sekä vanhat sivilisaatiomuotonsa että iänikuiset toimeentulolähteensä, me emme kuitenkaan saa unohtaa, että nuo idylliset kyläyhdykunnat, niin viattomilta kuin ne ensi silmäykseltä näyttänevätkin, olivat aina olleet itämaisen despotismin lujana perustana ja rajoittaneet ihmisjärjen mitä ahtaimpiin puitteisiin tehden siitä taikauskon nöyrän välikappaleen, kytkien sen perinnäistapojen orjankahleisiin, riistäen siltä kaiken suuruuden, kaiken historiallisen aloitteellisuuden. Me emme saa unohtaa barbaarien itsekyyttä, jotka keskittivät kaiken huomionsa mitättömän pieneen maatilkkuun ja seurasivat rauhallisina suurten valtakuntien luhistumista, sanoin kuvaamattomien julmuuksien harjoittamista, suurten kaupunkien väestöjen tuhoamista, seurasivat kaikkea tuota rauhallisesti, kiinnittämättä siihen sen suurempaa huomiota kuin luonnonilmiöihin, ja joutuivat itse avuttomina jokaisen väkivallantekijän saaliiksi, mikäli hän suvaitsi kiinnittää heihin huomiotaan. Me emme saa unohtaa, että tuo epäihmisarvoinen, pysähdyksissä oleva ja kasvimainen elämä, tuo passiivinen olemassaolomuoto synnytti toisaalta sille vastakkaisia raakoja, sokeita ja hillittömiä hävitysvoimia ja teki Hindostanissa itse murhaamisenkin uskonnolliseksi rituaaliksi. Me emme saa unohtaa, että noiden pienten yhdyskuntien häpeätahrana olivat kastieroavuudet ja orjuus, että ne tekivät ihmisen riippuvaiseksi ulkoisista olosuhteista, sen sijaan että olisivat kohottaneet hänet noiden olosuhteiden valtiaaksi, että ne tekivät hänen itsestään kehittyvän yhteiskunnallisen tilansa muuttumattomaksi, luonnon ennakolta määräämäksi kohtauksi ja saivat siten aikaan karkean luonnonpalvonnan, jonka nöyryyttävyys pistää erikoisesti silmään siinä tosiasiaassa, että ihminen, tämä luonnon herra, polvistuu hartaana hanumaaniapinan ja Sabbala-lehmän edessä.

Suorittaessaan Hindostanissa sosiaalista vallankumousta Englanti tosin piti ohjeenaan mitä alhaisimpia pyrkimyksiä, ja ne keinot, joilla se pakotti Intian tuohon vallankumoukseen, olivat typeriä. Mutta kysymys ei ole siitä. Kysymys on siitä, voiko ihmiskunta täyttää tehtävänsä ilman perusteellista vallankumousta Aasian yhteiskunnallisessa tilassa. Ellei voi, niin kaikista rikoksistaan huolimatta Englanti oli historian tahdottomana aseena suorittaessaan tämän vallankumouksen.

Ja kun asia on siten, niin olipa vanhan maailman hajottamisen näky meidän henkilökohtaisille tunteillemme kuinka surettavaa hyvänsä, historian kannalta meillä on oikeus yhdessä Goethen kanssa huudahtaa:

Sollte diese Qual uns quälen
Da sie unsre Lust vermehrt,
Hat nicht Myriaden Seelen
Timur's Herrschaft aufgezehrt?*

Kirjoittanut Marx
10. kesäkuuta 1853
Julkaistu »New York Daily
Tribune» lehden 3804.
n:o:ssa 25. kesäkuuta 1853

K. Marx, F. Engels.
Valitut teokset kahdessa
osassa, Pietarskoi 1958, 1. osa,
s. 290—296

* — Voisko piina tuskaan syöstä,
jos se johtaa iloihin;
eikö hävityksen työstä
noussut herruus Timurin?
(Goethen runosta Suleikalle sarjassa Länsi-Idän Divaani). *Toim.*